

gemeente
Zoetermeer

Stadspeiling 2023

Deelrapport Post 65-erfgoed

Stadspeiling 2023

Deelrapport Post 65-erfgoed

Zoetermeer, 18 januari 2024

Gemeente Zoetermeer
Afdeling Juridische Aangelegenheden & Bestuursondersteuning (JABO)
Onderzoek & Statistiek
Kaspar Bams

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
1. Onderzoeksverantwoording	5
1.1. Inleiding.....	5
1.2. Steekproef en respons.....	5
1.3. Rapportage	5
2. Uitkomsten	7
2.1. Inleiding.....	7
2.2. Belang van post 65-erfgoed.....	7
2.3. Suggesties voor bescherming	7
Bijlage 1: Bevolking, steekproef en respons.....	11
Bijlage 2: Betrouwbaarheid en nauwkeurigheid	13
Bijlage 3: Vragenlijst	15
Bijlage 4: Rechte tellingen	17
Bijlage 5: Suggesties voor gemeentelijk monumentenregister.....	19

Samenvatting

Op verzoek van de afdeling Stedelijke Ontwikkeling zijn in de Stadspeiling 2023 vragen gesteld over het onderwerp Post 65-erfgoed. Dat zijn cultuurhistorisch waardevolle woningen, andersoortige gebouwen, (kunst)objecten of parken uit de periode 1965-1990.

De respons op dit onderdeel was 19%.

Een meerderheid van de respondenten (57%) vindt het (zeer belangrijk) dat erfgoed uit de periode 1965-1990 behouden blijven voor de toekomst. 28% vindt het behoud van post 65-erfgoed niet belangrijk, maar ook niet onbelangrijk. 8% vindt de bescherming van erfgoed uit deze periode niet belangrijk.

16% van de respondenten weet iets uit de periode 1965-1990 in hun eigen buurt te noemen wat zij willen doorgeven aan volgende generaties. Daarnaast weet 28% iets uit deze periode in de rest van Zoetermeer te noemen dat van belang is om te behouden voor de toekomst.

De watertoren in Rokkeveen en de Dorpsstraat zijn het vaakst genoemd als suggestie voor gemeentelijke bescherming. Beide voorstellen zijn echter niet in de periode 1965-1990 verwezenlijkt. En zijn (deels) al monument.

Objecten, gebouwen en structuren die zijn genoemd en die tot post 65-erfgoed gerekend kunnen worden, zijn onder andere de brandweerkazerne in het Stadscentrum; buurthuis Kom Op, het voormalige ministerie van OC&W, de Koepeltjeswoningen in Meerzicht, de Nelson Mandelabrug, vakgemaal De Leyens, parken en wijktuinen en de nalatenschap van de Floriade in 1992.

1 ■ Onderzoeksverantwoording

1.1. Inleiding

In september en oktober 2023 is in Zoetermeer de Stadspeiling gehouden. In de Stadspeiling worden over verschillende onderwerpen vragen gesteld aan inwoners van Zoetermeer. Post 65-erfgoed was een van de onderwerpen. Opdrachtgever is de afdeling Stedelijke Ontwikkeling.

1.2. Steekproef en respons

Voor de 18-plussers zijn drie niet overlappende steekproeven van 4.000 inwoners getrokken uit het bevolkingsbestand van de gemeente Zoetermeer. Deze personen waren op 1 september 2023 woonachtig in Zoetermeer en op die datum 18 jaar of ouder. Verder geldt dat zij op dat moment niet woonachtig waren in een verpleeghuis, gevangenis of gezinsvervangend tehuis. Deze personen hebben met de post een uitnodiging gekregen om een vragenlijst in te vullen. Dat kon schriftelijk of digitaal. Tweemaal is een herinnering verstuurd. Van de 4.000 benaderde personen hebben er 766 de vragen over post 65-erfgoed ingevuld. De respons komt daarmee op 19%.

Stratificatie

De respons op de Stadspeiling is niet gelijk verdeeld over de leeftijdsgroepen. Vooral jongeren vullen de vragenlijst minder vaak in. Om ervoor te zorgen dat de Stadspeiling zoveel als mogelijk representatief is voor de onderzoekspopulatie wordt de steekproef gestratificeerd naar leeftijd. De procentuele verdeling van leeftijdscategorieën over de respons is dankzij die aanpassing ongeveer gelijk aan hun procentuele verdeling over de totale Zoetermeerse bevolking van 18 jaar en ouder.

1.3. Rapportage

In de voorliggende rapportage worden de uitkomsten gepresenteerd. In bijlage 1 staat uitleg over de betrouwbaarheid en nauwkeurigheid van de onderzoeksuitkomsten. In bijlage 2 staat een overzicht van de verdeling van de bevolking, steekproef en respons naar leeftijd en geslacht. Bijlage 3 bevat de vragen zoals gesteld in de enquête. In bijlage 4 zijn de resultaten in tabelvorm te zien. Bijlage 5 geeft alle suggesties van de respondenten voor opname in het gemeentelijk monumentenregister.

2. Uitkomsten

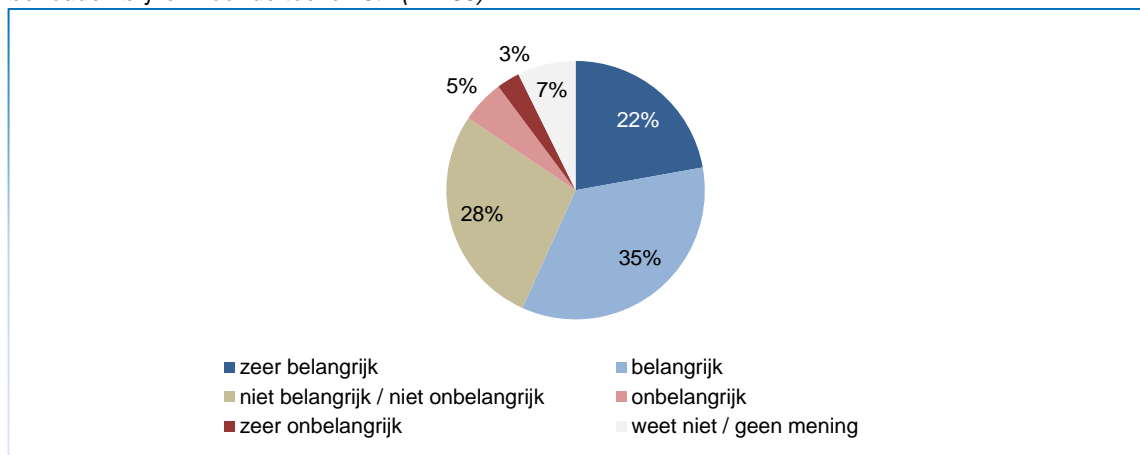
2.1. Inleiding

Erfgoed is een verzamelnaam voor al het cultuurhistorisch waardevolle uit het verleden. Dat kunnen woningen, andersoortige gebouwen, (kunst)objecten of parken zijn. Op het moment wordt in Zoetermeer bekeken wat daarvan uit de periode 1965-1990 (post 65-erfgoed) van belang is om te behouden voor toekomstige generaties en een beschermde status als gemeentelijk monument moet krijgen. Dat kan iets moois zijn, maar ook iets met een verhaal.

2.2. Belang van post 65-erfgoed

Als eerste konden de respondenten aangeven hoe belangrijk zij het vinden dat erfgoed uit de periode 1965-1990 behouden blijven voor de toekomst. Een meerderheid (57%) vindt dat (zeer) belangrijk. Bijna drie van de tien respondenten vinden het behoud van post 65-erfgoed niet belangrijk, maar ook niet onbelangrijk. Volgens 8% is bescherming van erfgoed uit deze periode (zeer) onbelangrijk. De rest van de respondenten weet het niet of heeft er geen mening over (figuur 2.1).

Figuur 2.1 Hoe belangrijk vindt u dat er gebouwen, objecten of parken uit de periode 1965-1990 behouden blijven voor de toekomst? (n=766)

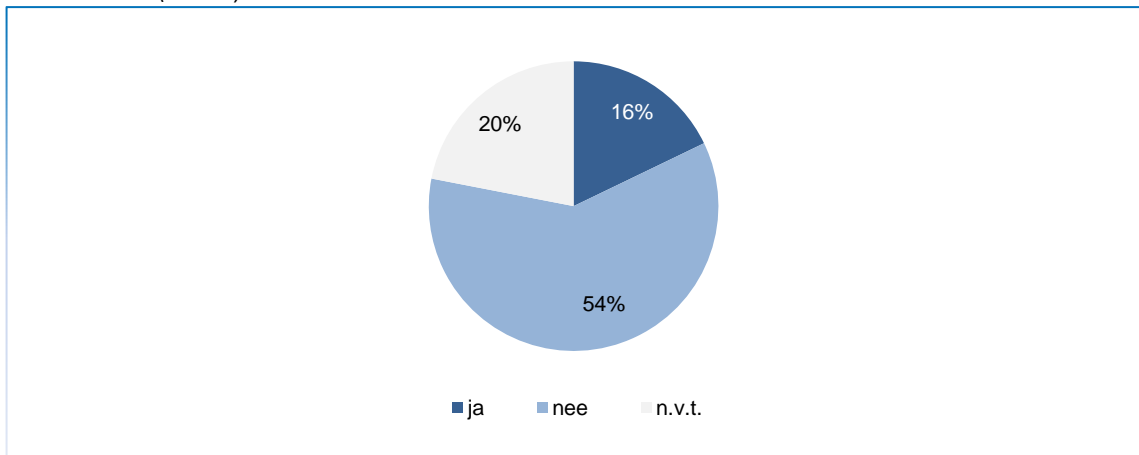

2.3. Suggesties voor bescherming

Om te achterhalen welke gebouwen, objecten, parken et cetera uit de periode 1965-1990 in Zoetermeer een plaats op de gemeentelijke monumentlijst verdienen, is aan de respondenten¹ gevraagd of zij iets kennen uit die periode dat van belang is om te behouden voor de toekomst. Dat konden zij voor hun eigen buurt en voor heel Zoetermeer aangeven. Volgens twee op de tien van deze respondenten is er niets uit de genoemde periode in hun buurt te vinden. 16% van hen weet iets te noemen wat doorgegeven moet worden aan volgende generaties (figuur 2.2).

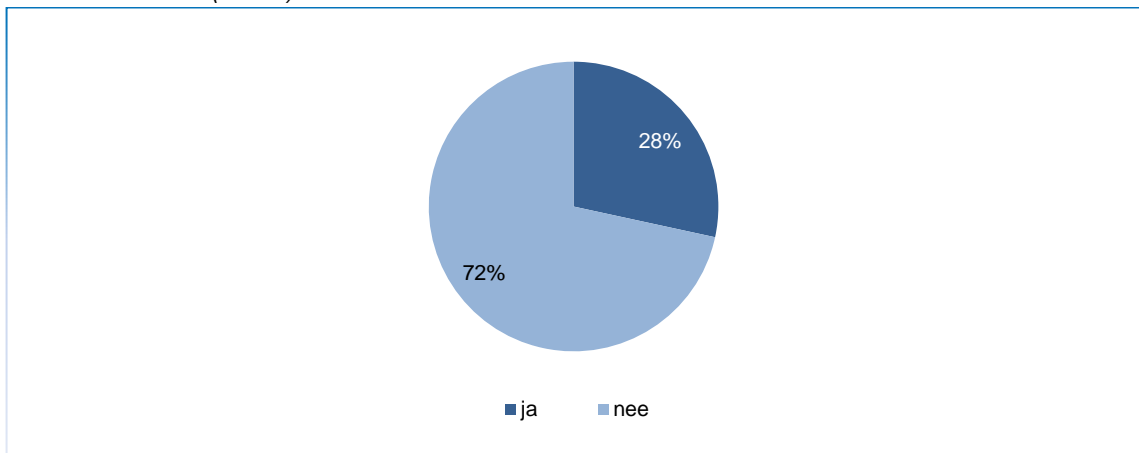
¹ Dit is niet gevraagd aan respondenten voor wie behoud van post 65-erfgoed onbelangrijk of zeer onbelangrijk is.

Figuur 2.2 Kent u iets uit de periode 1965-1990 in uw eigen buurt dat van belang is om te behouden voor de toekomst? (n=691)

Daarnaast weet 28% van de respondenten iets uit de periode 1965-1990 in overig Zoetermeer te noemen dat van belang is om te behouden voor de toekomst (figuur 2.3).

Figuur 2.3 Kent u iets uit de periode 1965-1990 in overig Zoetermeer dat van belang is om te behouden voor de toekomst? (n=682)

De respondenten blijken watertoren De Tien Gemeenten te waarderen. Deze watertoren in Rokkeveen is het object dat het vaakst is genomineerd als monument. Het is echter gebouwd in de periode 1927-1928 en staat al op de gemeentelijke monumentenlijst. De Dorpsstaat is ook meerdere keren genoemd. De meeste panden in deze straat zijn echter (veel) ouder en zijn vaak al rijks- of gemeentelijk monument. Hieronder volgt per wijk een opsomming van genoemde objecten en structuren die wel in de periode 1965-1990 passen.

Centrum

- Belgiëlaan;
- Brandweerkazerne;
- Buurthuis Kom Op;
- Driemanspolder;
- Nutriciafabriek;
- Stadshart;
- Vernèdepark;
- Voormalig ministerie van OC&W.

Meerzicht

- Belvédèrebos;
- de “bejaardenwoningen”;
- de “Koepeltjeswoningen”;
- de “Philipswoningen”;
- de waterpartijen;
- Kantoorgebouw Bredewater (geel);
- Nelson Mandelabrug;
- sportkoepel Olympus;
- Westerpark.

Buytenwegh-De Leyens

- Binnenpark;
- Broekwegschouw;
- buurttuin Zoete Aarde;
- de Doortocht;
- de Sniep;
- het groen, bomen;
- Hoekerkade 111, het hoekhuis;
- Hovenbuurt (bestrating);
- Nesciohove 1, “Donald Duckgarage”;
- open kerk Lichtzijde met bruggetje;
- ophaalbrug De Leyens;
- stadsboerderij Buytenbeest;
- vakgemaal De Leyens.

Seghwaert

- buurtvereniging "Seghwaert Op Dreef";
- De Wijdse Weide (park);
- Ichthuskerk;
- perenbogaard 'Hof van Seghwaert';
- Stadswallen;
- winkelcentrum.

Noordhove

- Aldo van Eyckpark;
- de polder;
- de rozentuin.

Rokkeveen

- Balijbos;
- Florapark;
- Hoekstrapark;
- nalatenschap Floriade 1992.

Alle genoemde suggesties en verdere toelichtingen staan in bijlage 5.

Bijlage 1: Bevolking, steekproef en respons

In de onderstaande tabel worden de Zoetermeerse bevolking (per 1 januari 2023), de steekproef (per 1 september 2023) en de respons van dit deelonderzoek vergeleken aan de hand van de kenmerken geslacht en leeftijd.

geslacht en leeftijd	bevolking	steekproef	respons
man 18-29 jaar	8,6%	17,0%	5,5%
vrouw 18-29 jaar	8,3%	15,0%	7,2%
anders 18-29 jaar	-	-	0,3%
man 30-39 jaar	8,0%	10,9%	7,6%
vrouw 30-39 jaar	8,4%	12,0%	10,6%
anders 30-39 jaar	-	-	0,1%
man 40-49 jaar	7,4%	7,5%	6,9%
vrouw 40-49 jaar	7,9%	8,8%	8,9%
anders 40-49 jaar	-	-	0,1%
man 50-64 jaar	12,1%	8,4%	12,0%
vrouw 50-64 jaar	13,3%	8,9%	13,4%
anders 50-64 jaar	-	-	0,4%
man 65 jaar en ouder	12,1%	5,7%	13,4%
vrouw 65 jaar en ouder	13,8%	6,0%	13,3%
anders 65 jaar en ouder	-	-	0,3%
totaal	100,0%	100,0%	100,0%
aantal	101.156	4.000	766

Bijlage 2: Betrouwbaarheid en nauwkeurigheid

De in dit verslag opgenomen uitkomsten hebben betrekking op 766 respondenten uit de Stadspeiling 2023 die vragen hebben ingevuld over het onderwerp post 65-erfgoed. Over de 'werkelijkheid', dat wil zeggen de situatie in de totale populatie van Zoetermeerse 18-plussers, kunnen alleen uitspraken worden gedaan in de vorm van schattingen. Dit kan in de vorm van puntschattingen en intervallschattingen. Bij een puntschatting, dat wil zeggen een schatting in de vorm van één getal, ligt het voor de hand als benadering van de werkelijkheid de uitkomst uit de enquête te nemen. Wanneer in de respons bijvoorbeeld 40% een bepaald gedrag vertoont, wordt dan aangenomen dat dit ook in de populatie 40% zal zijn. Een dergelijke puntschatting van een percentage zal bijna altijd in meer of mindere mate van de werkelijkheid afwijken.

De kans op een verkeerde schatting kan worden teruggebracht door de werkelijkheid te schatten in de vorm van intervallen (intervallschattingen). Het is mogelijk, met behulp van statistische formules, de grootte van een interval zodanig rond de enquête-uitkomst te kiezen dat met een bepaalde mate van zekerheid (veelal 'betrouwbaarheid' genoemd) kan worden aangenomen dat het werkelijke percentage zich binnen dat interval bevindt.

In onderstaande tabel is voor verschillende aantallen respondenten en voor verschillende percentages in de respons weergegeven wat de nauwkeurigheidsmarges zijn. Het gaat daarbij om de marges bij 95% betrouwbaarheid. Dit betekent dat als de steekproeftrekking en het onderzoek vele malen zou worden herhaald, het berekende nauwkeurigheidinterval in minstens 95 van de 100 gevallen de werkelijke waarde zou bevatten.

Procentpunten waarmee de werkelijke percentages (dus die in de populatie) maximaal kunnen afwijken van die in de respons (bij een betrouwbaarheidsniveau van 95%)

aantal respondenten	10% of 90%	20% of 80%	30% of 70%	40% of 60%	50%
50	8,3	11,1	12,7	13,6	13,9
100	5,9	7,8	9,0	9,6	9,8
200	4,2	5,5	6,4	6,8	6,9
300	3,4	4,5	5,2	5,5	5,7
400	2,9	3,9	4,5	4,8	4,9
500	2,6	3,5	4,0	4,3	4,4
600	2,4	3,2	3,7	3,9	4,0
700	2,2	3,0	3,4	3,6	3,7
766	2,1	2,8	3,2	3,5	3,5

Voorbeeld: Stel dat van alle 766 respondenten 30% opvatting A heeft. In werkelijkheid (dus in de totale populatie van Zoetermeesters van 18 jaar en ouder) zal dit percentage dan met 95% zekerheid liggen tussen 26,8 en 33,2%.

Bijlage 3: Vragenlijst

92. Erfgoed is een verzamelnaam voor al het cultuurhistorisch waardevolle uit het verleden. Dat kunnen woningen, andersoortige gebouwen, (kunst)objecten of parken zijn. Op het moment wordt in Zoetermeer bekeken wat daarvan uit de periode 1965-1990 (post 65-erfgoed) van belang is om te behouden voor toekomstige generaties en een beschermde status als gemeentelijk monument moet krijgen. Dat kan iets moois zijn, maar ook iets met een verhaal.

Hoe belangrijk vindt u dat er gebouwen, objecten of parken uit de periode 1965-1990 behouden blijven voor de toekomst?

- 1. zeer belangrijk
- 2. belangrijk
- 3. niet belangrijk, maar ook niet onbelangrijk
- 4. onbelangrijk → ga naar vraag 94
- 5. zeer onbelangrijk → ga naar vraag 94
- 6. weet niet / geen mening

- 93a. Kent u iets uit de periode 1965-1990 in uw eigen buurt dat van belang is om te behouden voor de toekomst?

- 1. n.v.t: er is niets uit de periode 1965-1990 in mijn buurt
- 2. nee
- 3. ja, namelijk:

- b. Kent u iets uit de periode 1965-1990 in overig Zoetermeer dat van belang is om te behouden voor de toekomst?

- 1. nee
- 2. ja, namelijk:

Bijlage 4: Rechte tellingen

92. Hoe belangrijk vindt u dat er gebouwen, objecten of parken uit de periode 1965-1990 behouden blijven voor de toekomst?

	aantal	percentage
zeer belangrijk	170	22,2
belangrijk	265	34,6
niet belangrijk, maar ook niet onbelangrijk	212	27,7
onbelangrijk	41	5,4
zeer onbelangrijk	22	2,9
weet niet / geen mening	56	7,3
totaal	766	100,0

93a. Kent u iets uit de periode 1965-1990 in uw eigen buurt dat van belang is om te behouden voor de toekomst?

	aantal	percentage
niets uit de periode 1965-1990 in mijn buurt	152	19,8
nee	416	54,3
ja	123	16,1
subtotaal	691	100,0
vraag niet beantwoord	12	
vraag niet van toepassing	63	
totaal	766	

b. Kent u iets uit de periode 1965-1990 in overig Zoetermeer dat van belang is om te behouden voor de toekomst?

	aantal	percentage
nee	488	71,6
ja	194	28,4
subtotaal	682	100,0
vraag niet beantwoord	21	
vraag niet van toepassing	63	
totaal	766	

Bijlage 5: Suggesties voor gemeentelijk monumentenregister

Hieronder volgt een opsomming van alle aangedragen voorstellen (woningen, andersoortige gebouwen, (kunst)objecten et cetera) van de respondenten voor opname in het gemeentelijk monumentenregister. De suggesties zijn uitgesplitst naar buurt / wijk van de respondent. Bij veel van de voorstellen gaat het echter niet om objecten uit de periode 1965-1990 en sommige hebben al de status van gemeentelijk - of rijksmonument.

Suggesties gebouwen, objecten et cetera in de eigen buurt

Centrum

- Belgiëlaan, Dorpsstraat.
- Buurthuis en actieve kerk.
- Buurthuis Kom Op.
- Dobbepas blijft zoals hij nu is, alleen opknappen is voldoende.
- Dorpsstraat en de molen.
- Dorpsstraat, de kerken daar.
- Grote kerk en de Dorpsstraat.
- Kerk.
- Molen.
- Molen.
- Molen.
- Nutricia, Vernèdepark.
- Panden op de dorpsstraat.
- Rietveldwoning, molen en kerkje Julianalaan 3.
- Schoorsteen glasfabriek.
- Stadhuis.
- Structuur Driemanspolder.
- Voormalig ministerie OC&W.
- Wilhelminapark.
- Woningen bij de Dorpsstraat.

Meerzicht

- Behoud van groenparken achter de Belvédèrebos.
- Bestaande parken uit die periode zoveel mogelijk behouden.
- Geschiedenis van de wijk Meerzicht.
- Kantoorgebouw Bredewater (geel).
- Mandelabrug.
- Structuur van de wijk, de kleine bejaardenwoningen horen daarbij en moeten dus blijven.
- Vernèdepark, gebouw Nutricia.
- Voorweg.
- Waterpartijen.
- Westerpark en Philipswoningen.
- Westerpark.
- Westerpark.
- Westerpark.

Buytenwegh

- Architectonische huizen en bestrating in de Hovebuurt.
- De Sniep.
- De Sniep.

- Dekwoningen.
- Groen, bomen.

De Leyens

- Boerderij Ora et Labora.
- Buurttuin Zoete Aarde en het Binnenpark.
- Buurttuin Zoete Aarde.
- De Doortocht.
- De Sniep.
- Het gemaal.
- Hoekerkade 111, het hoekhuis.
- Kerk langs de Broekwegzijde (de Doortocht) met het bruggetje ernaartoe.
- Kerkjes in de Leyens die nu leeg staan waarvoor een andere bestemming zou kunnen worden gezocht.
- Ophaalbrug De Leyens.
- Rondon Broekwegschouw.

Seghwaert

- Buurtvereniging.
- De Wijdse Weide.
- Dorpsstraat.
- Gebouwen rond de Dorpsstraat.
- Het park in Seghwaert.
- Het ziekenhuis! We kunnen niet zonder in zo'n grote stad!
- Ichthuskerk.
- Stadswallen.
- Winkelcentra.

Noordhove

- Aldo van Eyckpark.
- De polder.
- De rozentuin.

Rokkeveen

- Florapark.
- Hoekstrapark
- Rosarium, Balijbos, de wandelroute op het Talud, Ganzenvoetpad.
- Watertoren 11x.

Oosterheem

- Op de weg Zoetermeer - Alphen zit een kleine verhoging. Hier stond vroeger een bord, en dit is een punt waar boten (Rotterdam - Amsterdam) van het ene waterschap naar het andere werd getrokken. Alles is weg, maar ik zou dit soort zaken goed bewaren.
- Sara Lydia Hoeve.
- Typische huizen Lenastroom.

Suggesties gebouwen, objecten et cetera in overig Zoetermeer

- Alle parken.
- Allerlei panden in Dorpsstraat, historische lintbebouwing, enz.
- Ayers Rock.

- Dorpstraat, Kerk.
- Dorpstraat, oude glorie, i.p.v. alleen commercie.
- Dorpstraat.
- Dorpstraat.
- Dorpstraat.
- Er is al te veel verloren gegaan aan monumenten in Zoetermeer. Met name oude boerderijen (Annahoeve, Rokkeveenseweg, Zegwaartseweg) terwijl er nog maar weinig over is van historisch Zoetermeer. Oude pandjes in de Dorpsstraat worden te snel vervangen voor nieuwbouw.
- Gebouwen in de Dorpsstraat.
- Gebouwen in de Dorpsstraat.
- Gebouwen in de dorpsstraat.
- Gebouwen in de Dorpstraat.
- Gebouwen in de Dorpstraat.
- Gebouwen in het oude dorp.
- Groene gedeeltes, geldt voor heel Zoetermeer.
- Groene opzet van de wijk.
- Historische Dorpsstraat kern.
- Huizen Dorpsstraat.
- Huizen in en rond de Dorpsstraat.
- Huizen tussen het treinstation en de Dorpstraat.
- Ik twijfel over de Mandelabrug. Die is al stuk, maar zou gerestaureerd kunnen worden. Sommige mensen vinden hem lelijk, ik vind hem wel iconisch.
- In de Dorpsstraat is er wel het een en ander ook aan gebouwen.
- In het Dorp.
- Karakteristieke gebouwen zoals in Dorp.
- Kerken / Dorpsstraat.
- Kerken en straten (molens). De Mandelabrug niet! Zonde geld en geen representatieve uitstraling (beetje lelijk).
- Kerken, Dorpstraat e.d.
- Kerken, orgels en boerderijen.
- Kerken.
- Kinderboerderij Buytenbeest.
- Kinderboerderij.
- Koepeltjeswoningen, Meerzicht.
- Koepeltjeswoningen.
- Koepelwoningen (Meerzicht).
- Koepelwoningen in Meerzicht.
- Koepelwoningen.
- Koepelwoningen.
- Koepelwoningen. Watertoren.
- Lastig om nu te beantwoorden. Julie hebben er niets aan in deze enquête, maar ik ga om me heen kijken met jullie vraag in gedachten.
- Mandelabrug, koepeltjeswoning Meerzicht.
- Mandelabrug.
- Ministerie OC&W.
- Molen / dorpskern.
- Molen bij de Dorpsstraat.
- Molen de Hoop, het oude gemeentehuis, de kerken, de Nutricia panden.
- Molen de Hoop, Huis van Palensteyn.

- Molen de Hoop, Oude Kerk, diverse panden Dorpsstraat, oude watertoren etc.
- Molen en watertoren.
- Molen in de Dorpsstraat en de kerk.
- Molen in de Stationsstraat, kerken en gebouwen in de Dorpsstraat.
- Molen in het dorp, oorlogsmonument.
- Molen vlak bij de Dorpsstraat.
- Molen, Dorpsstraat, kerken in oude dorp.
- Molen, Dorpsstraat, watertoren, stadsmuseum (misschien zijn deze allen ouder dan 1965).
- Molen, grote kerk.
- Molen, kerken.
- Molen.
- Molen.
- Molen.
- Molen.
- Molen.
- Museum Dorpsstraat.
- Nelson Mandelabrug.
- Niet iets specifiek: ik vind het wel belangrijk dat er een zorgvuldige afweging van belangen en waarden wordt gemaakt in de keuze voor het wel of niet behouden.
- Omgeving Dorpsstraat.
- Oranje koepels Meerzicht.
- Oranje koepelwoningen.
- Oud station Dorpsstraat.
- Oude architectuur in Meerzicht.
- Oude dorp, Westerpark.
- Oude dorp.
- Oude dorp.
- Oude dorpskern.
- Oude Dorpsstraat.
- Oude gebouwen.
- Oude Kerk, Nicolaaskerk, Dorpsstraat.
- Oude panden in Dorpsstraat, museum, archief.
- Oudere straatjes in het Dorp.
- Paardenmarkt.
- Panden in de Dorpsstraat, kerken, woonboerderijen.
- Panden in en rond de Dorpsstraat.
- Parken / bossen,
- Parken zoals Vernèdepark en Wilhelminapark.
- Perenbogaard 'Hof van Seghwaert'
- Ruimtelijke structuur/ park tussen de urbanvilla's.
- Silverdome.
- Snowworld, de golfbaan, van Tuylpark, Westerpark.
- Sowieso gebouwen in het oude dorp.
- Sportkoepel Meerzicht.
- Stadsboerderij.
- Stadshart.
- Stadsmuseum, diverse oude bomen.
- Standbeelden.
- Tunnelbak, Buytenpark en Westerpark.
- Voorweg met de boerenlanden.

- Vredeskerk.
- Watertoren
- Watertoren en boerderijtjes Voorweg.
- Watertoren in Rokkeveen en molen in de Stationsstraat.
- Watertoren Rokkeveen.
- Watertoren Rokkeveen.
- Watertoren, Dorpsstraat.
- Watertoren, huizen in de stationsstraat, Brinkershuis.
- Watertoren, Mandelabrug.
- Watertoren.
- Watertoren.
- Watertoren.
- Watertoren.
- Watertoren.
- Watertoren.
- Watertoren.
- Watertoren.
- Watertoren.
- Wegliapark.
- Westerpark, Balijbos.
- Wildwaterbaan, Kunstatelier (Dorpstraat).
- Wilhelminapark en de omliggende woningen. Er valt mij iets op: er wordt nergens gevraagd of ik behoud van oudere dingen in Zoetermeer belangrijk vind. Ik wil daar toch iets over zeggen: ik vind dat er te snel wordt gesloopt i.p.v. gerenoveerd. Dat zie je rondom de Dorpsstraat, maar ook boerderijen etc. verdwijnen. Ik vind dat een gemis: het zijn beeld- en sfeerbepalende gebouwen. We hebben al zo weinig 'oud' wees daar zuinig mee en zoek een herbestemming. Het gaat mij echt aan het hart.
- Witte molen en watertoren.
- Witte molen, de watertoren.
- Woningen uit de jaren 60.